

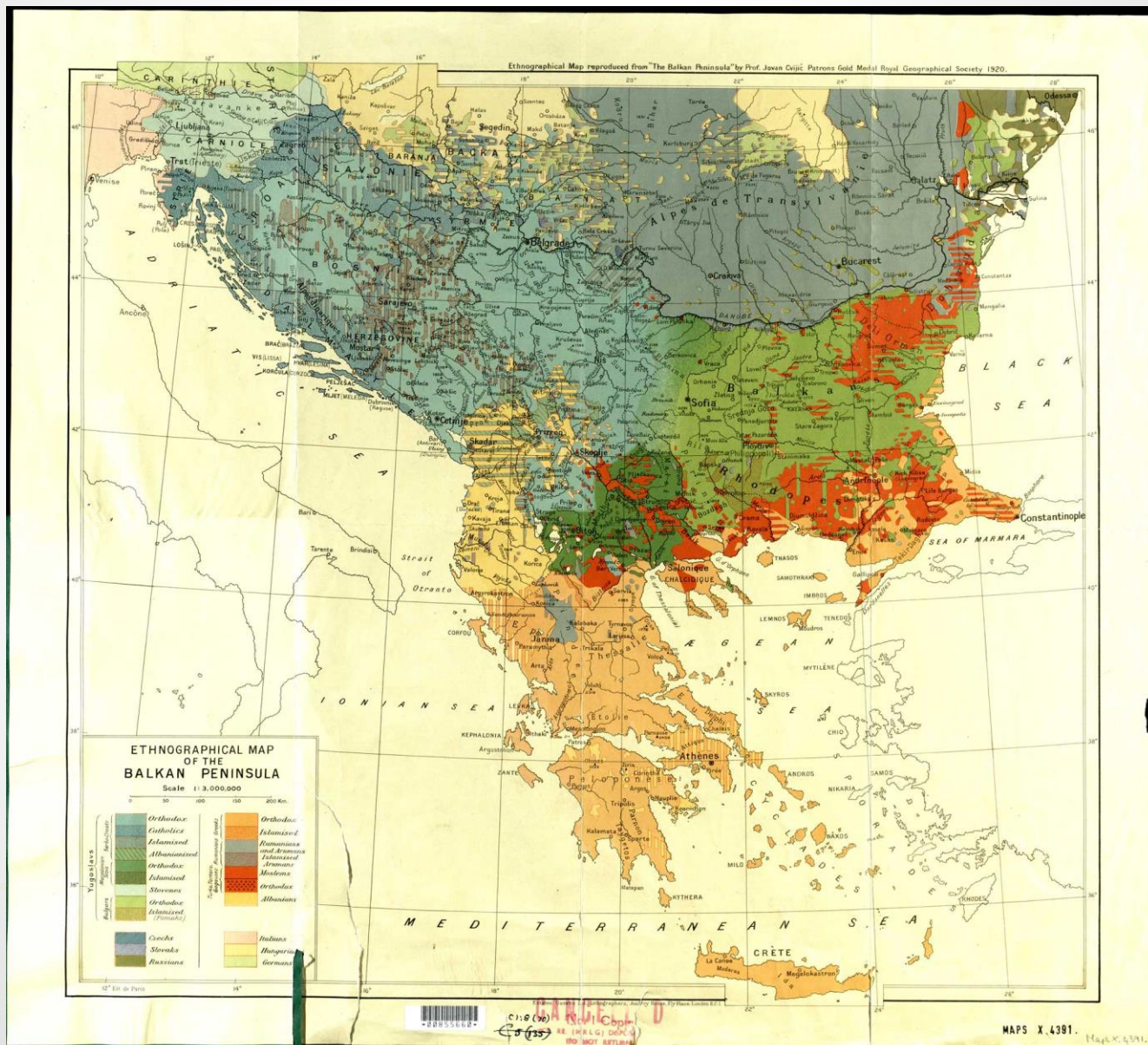
KULTURA I SOCIJALIZACIJA

- Šta je kultura? Celokupan način života ljudi u jednom društvu determinisan socijalnom sredinom (Klajnberg).
 - Linton i Kardiner:
 - **eksplicitna kultura**: spoljnje manifestacije života jedne zajednice
 - **implicitna kultura**: saznanja i verovanja, vrednosti, norme
-

POVEZANOST KULTURE I LIČNOSTI

- intenzivna istraživanja 20-tih godina
- **Bronislav Malinowski** odlazi 1914. godine na ekspediciju i 4 godine provodi na Trobrijanskim ostrvima u jugozapadnom Pacifiku.
- **Ruth Benedict** piše 1934. "Obrasci kulture" gde opisuje plemena Zunji (jugozapad Amerike), Dobu (na ostrvu kod Nove Gvineje) i Kvakiutle (severozapad Amerike).
- **Margaret Mead**, učenica Rut Benedikt, piše 1928. "Sazrevanje na Samoi" (Samoa je ostrvo-država u južnom pacifiku), gde pokazuje da adolescencija nije nužno period turbulencije kako se tada smatralo već da to zavisi od kulture. 1935. piše „Pol i temperament u tri primitivna društva" gde je opisala plemena Arapeše (oba pola imaju karakteristike koje vezujemo za ženski pol), Čambuli (inverzne polne uloge – muškarci nose uvojke, idu u kupovinu, umiljati, a žene energične, rukovode, ne kite se) i Mundugumor (ljudoždersko pleme, oba pola imaju osobine koje vezujemo za muški pol) na Novoj Gvineji.

J. CVIJIĆ: PSIHIČKE OSOBINE JUŽNOSLOVENSКИH NARODA

J. CVIJIĆ: PSIHIČKE OSOBINE JUŽNOSLOVENSКИH NARODA

- J. Cvijić: „Balkansko poluostrvo“ 1918/1931
 - u okviru južnoslovenskih naroda razlikuje 4 tipa mentaliteta sa svojim varijetetima
 - dinarski tip
 - centralni tip
 - istočno-balkanski tip
 - panonski tip
 - tipovi (mentaliteti) se ne poklapaju sa nacionalnim ni etničkim grupama
 - Karakteristike mentaliteta ne izvodi iz naslednih karakteristika već iz geografskih faktora, društvenih i ekonomskih odnosa
 - u opisima prisutan i uticaj Cvijićevih političkih angažovanja i (ne)naklonosti
-

POKUŠAJI OBJAŠNJENJA POVEZANOSTI KULTURE I LIČNOSTI

- iskustva u ranom detinjstvu
 - Margaret Mid: stepen tolerantnosti prema deci
 - Vajting: odnos prema ispoljavanju agresivnosti
 - razvijenost emocionalnih odnosa u ranom detinjstvu
 - sredinski uslovi, prvenstveno ekonomski
 - Beri, Čajld i Bejkn: obim u kom se akumuliraju zalihe hrane
-

POKUŠAJI OBJAŠNENJA POVEZANOSTI KULTURE I LIČNOSTI

- Linton i Kardiner: formiranje **bazične strukture ličnosti**
- BSL = oni delovi ličnosti zajednički za članove grupe, po kojima se oni razlikuju od članova druge grupe

POKUŠAJI OBJAŠNJENJA POVEZANOSTI KULTURE I LIČNOSTI

- Erih From
 - **socijalni karakter** = jezgro karakterne strukture koje je zajedničko za većinu članova iste kulture i u suprotnosti sa individualnim karakterom po kojem se ljudi iste kulture međusobno razlikuju
 - u društvu se formira takav tip porodice koji će kod dece razvijati socijalni karakter u skladu sa zahtevima i potrebama društva
 - funkcija socijalnog karaktera: da članovi društva *žele* da deluju upravo onako kako *treba* da deuju da bi društvo funkcionisalo.
 - kada se društveni uslovi naglo promene, više nisu u skladu sa socijalnim karakterom, i on postaje „dinamit umesto socialnog maltera“.
 - Čovek ima urođene potrebe za srećom, harmonijom, ljubavi i slobodom. „Zdravo društvo“ je ono u kojem su te potrebe zadovoljene.
-

KRITIKE ISPITIVANJIMA POVEZANOSTI KULTURE I LIČNOSTI

1. članovi kulture se često prikazuju uprošćeno, kao jednoobrazne ličnosti
 2. često se pojam kulture interpretira dosta neodređeno, ne zna se tačno na šta se misli
 3. zanemaruje se uticaj proizvodnih snaga i proizvodnih odnosa i pripisuje se kulturi
 4. metodološke slabosti i ograničenja
-

NACIONALNE KARAKTERISTIKE

- postoje li zajedničke karakteristike pripadnika određenih nacija?
 - o Amerikancima (Margaret Mid, Gorer, Riizman), Nemcima, Rusima, Japancima...
 - Zamerke:
 - umesto na podacima koje je teško ili nemoguće prikupiti, slika se formira na osnovu stereotipija i predrasuda povezanih sa političkom orijentacijom i ideologijom
 - nacionalne karakteristike se moraju razdvojiti od kulturom propisanog ponašanja (inače ispitujemo povezanost kulture sa kulturom)
 - nacionalni karakter bi bio sistem relativno trajnih karakteristika i sklopova u ličnosti koji su modalni među odraslim članovima društva. Pitanje je da li se nacije razlikuju po ovakvom karakteru.
-

POLOŽAJI I ULOGE

- Veće razlike *unutar* društava nego *između* društava
- **položaj** = mesto u određenom socijalnom sistemu koje se sastoji u upražnjavanju određenih aktivnosti i ispunjavanju određenih zadataka, a uz koje se vezuju određeni oblici ponašanja
- **status** = položaj s obzirom na ugled koji ima u društvu
- Univerzalni položaji, koji postoje u skoro svim društvima (Linton):
 - pol i uzrast
 - profesije
 - društveni prestiž i hijerarhija
 - porodična i plemenska pripadnost
 - pripadnost grupama sa zajedničkim interesom (klase, političke stranke, verske organizacije)

ULOGI

- **uloga** = ponašanje vezano za određenu ulogu. Uključuje:
 - postupke koji su *obavezni*
 - postupke na koje se ima *pravo*
 - postupke koji se smatraju *karakterističnim*
 - Položaji i uloge se razlikuju s obzirom na:
 - proširenost i opštost
 - doslednost (pervazivnost) manifestovanja određenog ponašanja
 - specifičnost ili određenost ponašanja
 - trajanje
-

SUKOBI ULOGA

- Sukobi među ulogama
 - Sukobi unutar uloge
-

MUŠKE I ŽENSKE ULOGE

- Razlika između **roda** i **pola**
- utvrđene razlike između muškaraca i žena u crtama ličnosti, temperamentu, sposobnostima, stavovima, vrednostima
- Koje je poreklo tih razlika?
- Prvo shvatanje: razlike imaju genetsku osnovu
- Drugo shvatanje: razlike su proizvoljne i rezultat su kulturne elaboracije (M. Mid)
- Različite uloge muškaraca i žena vode ka razlikama u statusu i u karakteristikama
- ravnopravnost ne znači jednakost

DRUŠTVENA STRUKTURA I SOCIJALIZACIJA

- Klasni položaj najvažniji položaj: određuje početne pozicije i mogućnosti razvoja ličnosti.
 - Pripadnici različitih klasa razlikuju se po „društvenoj svesti“: ponašanju, vrednostima, načinu života, kućurnim simbolima.
 - Deca iz različitih klasa žive u različitim okruženjima.
 - Šta su klase? Grupe ljudi koje se razlikuju po svom mestu u sistemu društvene proizvodnje.
 - Koliko klasa postoji?
 - Kako odrediti pripadnost klasi?
 - na osnovu prestiža i ugleda
 - na osnovu svesti o klasnoj pripadnosti
 - na osnovu objektivnih indeksa: prihoda, obrazovanja, zanimanja...
-

POVEZANOST KLASNE PRIPADNOSTI I OSOBINA LIČNOSTI

- Vorner i Lant (1941), Stagner (1948):
 - viša klasa: težnja za novcem, isticanje važnosti porekla, osećanje lične sigurnosti, težnja ka moći, bezobzirnost, autokratski odnos prema ljudima, samopouzdanje, emocionalna uravnoteženost
 - srednja klasa: težnja za sticanjem imovine, napor da se deci omuigući uspon u društvenoj hijerarhiji, osećanje nesigurnosti i nezadovoljstva svojim položajem
 - niža (radnička) klasa: težnja za sticanjem imovine i novca, manje se brine za podizanje dece, manje ambicije da se napreduje, manja sigurnost...
-

KLASNA PRIPADNOST I NAČIN PODIZANJA DECE

- Čikaška studija (Davis i Havighurst, 1946). Postupak roditelja iz srednje klase je strožiji, zahteva više samodiscipline i više ograničavanja nego kod roditelja iz radničke klase.
 - Bostonska studija (Sears, Macoby, Levin, 1957). Roditelji iz srednje klase permissivniji i tolerantniji.
 - Otkuda razlika u nalazima?
 - Bronfenbener (1958). Promenila su se shvatanja stručnjaka, a roditelji iz srednje klase više su upoznati sa shvatanjima stručnjaka i više ih poštuju.
-